



Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2016 m. liepos 19 d.¹

Byla C-272/15

Swiss International Air Lines AG
prieš
The Secretary of State for Energy and Climate Change,
Environment Agency

(Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (civilinių bylų skyrius), Jungtinė Karalystė) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Aplinka — Direktyva 2003/87/EB — Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema — Sprendimas Nr. 377/2013/ES — Galiojimas — Leidimas laikinai nevykdyti pareigos stebėti emisiją, pranešti apie ją ir grąžinti apyvartinius taršos leidimus, kiek tai susiję su skrydžiais iš EEE valstybių narių į daugelį trečiųjų šalių ir iš daugelio trečiųjų šalių į EEE valstybes nares — Skrydžių iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares atskyrimas — Skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias valstybes — Bendrasis vienodo požiūrio principas — Netaikymas“

I – Įvadas

1. Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (toliau – ES ATLPS), nustatyta Direktyva 2003/87/EB², nuo 2012 m. sausio 1 d. taikoma emisijai, susijusiai su orlaivių skrydžiais į Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybes nares ar iš jų³.

2. Sprendimu Nr. 377/2013/ES šios sistemos taikymas laikinai sustabdytas, kiek tai susiję su emisija, kurią lemia skrydžiai iš EEE valstybių narių į daugelį trečiųjų šalių ir iš daugelio trečiųjų šalių į EEE valstybes nares⁴. Į šio moratoriumo taikymo sritį nepateko skrydžiai iš EEE valstybių narių į tam tikras su Sąjunga glaudžiai susijusias ar asocijuotas zonas ar trečiąsias šalis, tarp jų – į Šveicariją⁵, ir iš šių zonų ar šalių į EEE valstybes nares.

3. Savo prašymu priimti prejudicinį sprendimą *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (civilinių bylų skyrius), Jungtinė Karalystė) Teisingumo Teismo iš esmės klausia dėl šio sprendimo, kuriame įtvirtintas skirtingas požiūris, viena vertus, į skrydžius į Šveicariją ar iš jos ir, kita vertus, į skrydžius į kitas trečiąsias valstybes ar iš jų, galiojimo.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 631), iš dalies pakeista 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/101/EB, iš dalies keičiančia Direktyvą 2003/87/EB, kad į šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų prekybos sistemą Bendrijoje būtų įtrauktos aviacijos veiklos rūšys (OL L 8, 2009, p. 3).

3 — Žr. šios išvados 5 ir 6 punktus.

4 — 2013 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas, kuriuo laikinai nukrypstama nuo Direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje (OL L 113, 2013, p. 1).

5 — Žr. šios išvados 11–16 punktus.

II – Teisinis pagrindas

A – Sąjungos teisė

1. Direktyva 2003/87

4. Pagal Direktyvos 2003/87 5 konstatuojamąją dalį šia direktyva prisidedama prie Sąjungai ir jos valstybėms narėms pagal Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos Kioto protokolą tenkančių įsipareigojimų vykdymo⁶.

5. Iš pradžių ES ATLPS buvo taikoma tik su aviacijos veikla susijusiai emisijai. Tačiau šią direktyvą iš dalies pakeitus Direktyva 2008/101/EB⁷ nuo 2012 m. sausio 1 d. ES ATLPS taikoma visiems skrydžiams į Sąjungos teritorijoje esančius oro uostus ar iš jų⁸.

6. EEE jungtinio komiteto sprendimais Nr. 146/2007⁹ ir Nr. 6/2011¹⁰ direktyvos 2003/87 ir 2008/101 buvo įtrauktos į Europos ekonominės erdvės susitarimą (toliau – EEE susitarimas)¹¹.

7. Pagal Direktyvos 2003/87 3e straipsnį orlaivio naudotojas kiekvienais kalendoriniais metais gali kreiptis dėl valstybių narių nemokamai išduodamų leidimų. Šios direktyvos 3d straipsnyje numatyta, kad valstybės narės parduoda papildomus leidimus aukcione. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio a punktą kiekvienas iš šių nemokamai ar mokamai išduotų leidimų jo turėtoji suteikia teisę per nustatytą laiką išmesti toną anglies dioksido ekvivalento. Leidimai gali būti perleidžiami laikantis šios direktyvos 12 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų.

8. Pagal Direktyvos 2003/87 12 straipsnio 2a dalį valstybės narės užtikrina, kad kiekvienas orlaivio naudotojas kasmet ne vėliau kaip iki balandžio 30 d. atsisakytų leidimų, kurių skaičius atitinka bendrą ankstesnių kalendorinių metų emisijos, susijusios su jo vykdoma aviacijos veikla, kiekį.

9. Šios direktyvos 14 straipsnio 3 dalimi valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad kiekvienas orlaivio naudotojas per kiekvienus kalendorinius metus stebėtų šio orlaivio emisiją ir jiems pasibaigus apie ją praneštų.

10. Minėtos direktyvos 16 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad kiekvienas orlaivio naudotojas, kuris neatsisako pakankamo skaičiaus leidimų, kad įvykdytų jam pagal šios direktyvos 12 straipsnio 2a dalį tenkančią įpareigojimą, būtų laikomas turinčiu mokėti baudą už perteklinę emisiją. Šios nuostatos 5 dalyje nurodyta, kad orlaivio naudotojui, kuris nevykdo Direktyvoje 2003/87 nustatytų reikalavimų, tam tikromis aplinkybėmis gali būti ir uždrausta vykdyti veiklą.

6 — Šis protokolą Europos bendrijos vardu patvirtintas 2002 m. balandžio 25 d. Tarybos sprendimu 2002/358/EB (OL L 130, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 42 t., p. 24).

7 — 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/101/EB, iš dalies keičianti Direktyvą 2003/87/EB, kad į šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų prekybos sistemą Bendrijoje būtų įtrauktos aviacijos veiklos rūšys (OL L 8, 2009, p. 3).

8 — Direktyvos 2003/87 2 straipsnio 1 dalis ir I priedo 6 punktas.

9 — 2007 m. spalio 26 d. EEE jungtinio komiteto sprendimas, iš dalies keičiantis EEE susitarimo XX priedą (Aplinka) (OL L 100, 2008, p. 92).

10 — 2011 m. balandžio 1 d. EEE jungtinio komiteto sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas EEE susitarimo XX priedas (Aplinka) (OL L 93, 2011, p. 35).

11 — 1992 m. gegužės 2 d. susitarimas (OL 1994, L 1, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 19 t., p. 146).

2. Sprendimas Nr. 377/2013

11. Sprendimu Nr. 377/2013 buvo laikinai sustabdytas kai kurių Direktyvoje 2003/87 nustatytų reikalavimų vykdymas. EEE jungtinio komiteto sprendimu Nr. 50/2013 šis sprendimas įtrauktas į EEE susitarimą¹².

12. Sprendimo Nr. 377/2013 5 konstatuojamojoje dalyje pažymima Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos (ICAO) pasiekta pažanga „siekiant <...> priimti bendrą sistemą, skirtą mažinti teršalus, pagal kurią sudaromos palankesnės sąlygos taikyti rinkos priemonės tarptautinės aviacijos teršalų išmetimui, ir siekiant parengti pasaulinę rinkos priemonę“. Pagal šio sprendimo 6 konstatuojamąją dalį juo siekiama „sudaryti sąlygas šiai pažangai ir ją dar paspartinti“ atidedant Direktyvoje 2003/87 nustatytų reikalavimų, kiek tai susiję su skrydžiais į ne Sąjungos šalių, kurios nėra Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) narės, EEE valstybių teritorijos ir priklausiniai arba šalys, pasirašiusios su Sąjunga Stojimo sutartį, aerodromus ir iš jų, vykdymo užtikrinimą.

13. Minėto sprendimo 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„[Š]iame sprendime numatyta nukrypti leidžianti nuostata neturėtų daryti poveikio aplinkosauginiam naudingumui ir svarbiausiam Sąjungos klimato kaitos teisės aktuose nustatytam tikslui, ir dėl jos neturėtų būti iškraipoma konkurencija. Dėl šios priežasties ir dėl to, kad būtų išlaikytas [Direktyvoje 2003/87], kuri yra Sąjungos teisės aktų sistemos dalis, numatytas svarbiausias tikslas – ne vėliau kaip 2020 m. įgyvendinti savarankišką Sąjungos išipareigojimą sumažinti taršą tiek, kad ji būtų 20 % mažesnė nei 1990 m., ta direktyva turėtų ir toliau būti taikoma skrydžiams iš valstybės narės teritorijoje esančių aerodromų arba į juos arba iš tam tikrų glaudžiai susijusiose teritorijose, asocijuotose zonose arba ne Sąjungos šalyse esančių aerodromų ar į juos;“

14. Šio sprendimo 1 straipsnyje nustatyta, kad „nukrypdomos nuo [Direktyvos 2003/87] 16 straipsnio, valstybės narės nesiima jokių veiksmų prieš orlaivių naudotojus dėl 2010, 2011 ir 2012 kalendorinių metų reikalavimų, nustatytų tos direktyvos 12 straipsnio 2a dalyje ir 14 straipsnio 3 dalyje ir susijusių su skrydžiais į ne Sąjungos šalių, kurios nėra ELPA narės, EEE valstybių narių teritorijos ir priklausiniai, ar šalys, pasirašiusios su Sąjunga Stojimo sutartį, aerodromus ir iš jų arba, jei tokiems orlaivių naudotojams neskirta nemokamų 2012 m. apyvartinių taršos leidimų arba, jei jie buvo paskirti, orlaivių naudotojai ne vėliau kaip per trisdešimt dienų nuo šio sprendimo įsigaliojimo dienos grąžino valstybėms narėms 2012 m. aviacijos apyvartinių taršos leidimų dalį, atitinkančią tokios veiklos ataskaitiniais 2010 m. patikrintų tonkilometrių dalį, kad šios juos panaikintų“.

15. Kategorija „ELPA narės“, kaip ji suprantama pagal šią nuostatą, reiškia būtent Šveicariją, nes kitos trys ELPA narės – Islandija, Lichtenšteinas ir Norvegija – yra ir EEE narės. Taigi joms nebuvo nustatytas moratoriumas, nes ES ATLPS ir toliau buvo taikoma EEE vidaus skrydžiams¹³. Prie kategorijos „EEE valstybių narių teritorijos ir priklausiniai“ buvo priskirtos EEE valstybėms narėms priklausančios užjūrio šalys ir teritorijos¹⁴. O kategoriją „šalys, pasirašiusios su Sąjunga Stojimo sutartį“, sudarė tik Kroatija. Taigi vieninteliai skrydžiai į trečiąsias valstybes ar iš jų (t. y. į valstybes, kurios nėra EEE narės, ar iš jų), nepatenkantys į moratoriumo taikymo sritį, buvo skrydžiai iš Šveicarijos ar į ją ir iš Kroatijos ar į ją. 2013 m. liepos 1 d. Kroatijai įstojus į Sąjungą, Šveicarija liko vienintelė trečioji valstybė, kuriai taikoma ši išimtis.

12 — 2013 m. balandžio 30 d. EEE jungtinio komiteto sprendimas Nr. 50/2013, kuriuo iš dalies keičiamas EEE susitarimo XX priedas (Aplinka) (OL L 231, 2013, p. 24).

13 — Žr. Komisijos komunikatą – Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 377/2013/ES, kuriuo laikinai nukrypsta nuo Direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje, įgyvendinimo rekomendacijos (OL C 289, 2013, p. 1) (toliau – Komisijos rekomendacijos) (2.1.1 punktas).

14 — Komisijos rekomendacijos (2.1.2 punktas).

16. Pagal Sprendimo 377/2013 6 straipsnį šis sprendimas pradėtas taikyti nuo 2013 m. balandžio 24 d., taigi likus kelioms dienoms iki 2013 m. balandžio 30 d. – galutinio termino, nustatyto Direktyvos 2003/87 12a straipsnyje leidimams, atitinkantiems 2012 m. emisiją, atsisakyti.

B – Jungtinės Karalystės teisė

17. *Greenhouse Gas Emissions Trading Scheme (Amendment) Regulations 2013* (2013 m. nutarimas, kuriuo iš dalies keičiami šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos taikymo reglamentai) (toliau – pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės aktas) *Secretary of State for Energy and Climate Change* (Energetikos ir klimato kaitos reikalų ministras, Jungtinė Karalystė) dėl Sprendimo Nr. 377/2013 įgyvendinimo iš dalies pakeitė nacionalinės teisės aktus, susijusius su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (kuriais į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2003/87).

III – Pagrindinė byla, prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

18. *Swiss International Air Lines AG* (toliau – *Swiss*), Šveicarijoje įsteigta oro transporto bendrovė, 2012 metams nemokamai ir už mokestį įsigijo tam tikrą skaičių šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų. Ši bendrovė atsisakė leidimų, atitinkančių emisiją, susijusią su 2012 m. įvykdytais jos skrydžiais iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares.

19. *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Aukštasis teismas (Anglija ir Velsas), Karalienės suolo skyrius (administracinių bylų kolegija), Jungtinė Karalystė) *Swiss* pareiškė ieškinį dėl pagrindinėje byloje aptariamo nacionalinės teisės akto panaikinimo dėl to, kad pagal šį aktą ES ATLPS taikymo moratoriumas neapima skrydžių iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares. Grįsdama šį ieškinį *Swiss* rėmėsi Sprendimo 377/2013, kuris šiuo nacionalinės teisės aktu perkeltas į nacionalinę teisę, nesuderinamumu su Sąjungos teise. Konkrečiai ši bendrovė teigė, kad šiuo sprendimu pažeidžiamas bendrasis vienodo požiūrio principas, nes pagal jį šis moratoriumas netaikomas minėtiems skrydžiams, nors taikomas skrydžiams tarp EEE valstybių narių ir daugelio kitų trečiųjų šalių.

20. *Swiss* taip pat prašė pripažinti, jog leidimų, susijusių su jos vykdytais skrydžiais iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares, atsisakymas yra negaliojantis, ir atlikti atitinkamus pakeitimus leidimų registre. Kaip alternatyvos *Swiss* pareikalavo finansinės kompensacijos, atitinkančios už užmokestį jos įsigytų ir grąžintų leidimų vertę, arba bet kurio kito tinkamo žalos atlyginimo.

21. Kadangi šis ieškinys buvo atmestas, *Swiss* pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

22. 2015 m. kovo 24 d. sprendimu *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (Civilinių bylų skyrius)) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Sprendimu Nr. 377/2013], kuriuo nustatytas reikalavimo atsisakyti apyvartinių taršos leidimų, įtvirtinto [Direktyvoje 2003/87], moratoriumas, kiek tai susiję su skrydžiais iš [EEE] į beveik visas valstybes, kurios nėra EEE narės, ir iš jų į [EEE], tačiau į šio moratoriumo taikymo sritį neįtraukiami skrydžiai iš EEE valstybių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes, pažeidžiamas Sąjungos teisėje įtvirtintas bendrasis vienodo požiūrio principas?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokiomis teisių gynimo priemonėmis turi galėti pasinaudoti ieškovas, kurio padėtis tokia kaip [*Swiss*], kuri atsisakė apyvartinių taršos leidimų, susijusių su 2012 m. iš EEE valstybių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes vykdytais skrydžiais, kad jo padėtis taptų tokia, kokia būtų buvusi, jei skrydžiai iš EEE valstybių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nebūtų pašalinti iš moratoriumo taikymo srities? Tiksliau:
- a) Ar būtina atlikti pataisas registre, kad jame būtų matyti mažesnis apyvartinių taršos leidimų, kurių toks ieškovas būtų turėjęs atsisakyti, jei skrydžiams į Šveicariją ir iš Šveicarijos būtų taikomas moratoriumas, skaičius?
 - b) Jei taip, kokių veiksmų (prireikus) turi imtis nacionalinė kompetentinga institucija ir (arba) nacionalinis teismas, siekdami užtikrinti, kad papildomi apyvartiniai taršos leidimai, kurių atsisakyta, būtų grąžinti tokiam ieškovui?
 - c) Ar toks ieškovas, remdamasis SESV 340 straipsniu, turi teisę reikalauti, kad Europos Parlamentas ir Taryba atlygintų žalą, kurią jis patyrė dėl Sprendimo Nr. 377/2013 atsisakęs papildomų leidimų?
 - d) Ar ieškovas turi teisę gauti kitokios formos žalos atlyginimą? Jei taip, kokį atlyginimą?“

23. *Swiss*, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, Europos Parlamentas, Europos Sąjungos Taryba ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Kiekvienam jų, išskyrus Italijos vyriausybę, atstovauta 2016 m. gegužės 4 d. įvykusiame teismo posėdyje.

IV – Analizė

A – Pirminės pastabos

24. Pirmiausia pažymėtina, jog Komisija, neginčydamai nei Teisingumo Teismo jurisdikcijos, nei prejudicinių klausimų priimtino, teigia, kad Jungtinė Karalystė pažeidė Sąjungos teisę, kai, priimdama pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinės teisės aktą, nustatė priemones, kuriomis į nacionalinę teisę įtraukiamas Sprendimas Nr. 377/2013.

25. Komisija tvirtina, kad šiuo aktu iš dalies keičiami nacionalinės teisės aktai, kuriais perkeliama Direktyva 2003/87 ir perimamas Sprendimo Nr. 377/2013 turinys. Taigi šiomis priemonėmis nuslepiamas šio sprendimo nuostatų teisinis pobūdis ir tai, kad jos taikytinos tiesiogiai. Per teismo posėdį Komisija Teisingumo Teismo iš esmės prašė dėl šių priežasčių pagrindinėje byloje nagrinėjamą nacionalinės teisės aktą pripažinti negaliojančiu.

26. Šiuo klausimu primintina, kad per procesą pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos spręsti dėl nacionalinės teisės normų suderinamumo su Sąjungos teise¹⁵.

27. Vis dėlto Teisingumo Teismas yra kompetentingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti bet kokias su Sąjungos teise susijusias aiškinimo gaires, leidžiančias pastarajam įvertinti tokių normų suderinamumą, kad jis galėtų priimti sprendimą savo nagrinėjamoje byloje¹⁶. Vis dėlto šios bylos aplinkybėmis tokių gairių pateikimas, mano manymu, taip pat nepriklauso

15 — Žr., be kita ko, 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Enirisorse* (C-237/04, EU:C:2006:197, 24 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

16 — Žr., be kita ko, 2006 m. kovo 23 d. Sprendimą *Enirisorse* (C-237/04, EU:C:2006:197, 24 punktą ir jame nurodyta teismo praktiką).

Teisingumo Teismo jurisdikcijai. Iš tikrųjų Komisijos pateikti argumentai susiję su problematika, kurios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė. O pagal kompetencijos pasidalijimą, nustatytą SESV 267 straipsnyje, tik pastarasis teismas turi apibrėžti klausimų, kuriuos jis ketina pateikti Teisingumo Teismui, dalyką¹⁷.

28. Šiomis aplinkybėmis manau, kad Teisingumo Teismas neturi atsakyti į Komisijos pateiktas preliminaras pastabas.

29. Bet kuriuo atveju esu linkęs manyti, kad pagal Sąjungos teisę nedraudžiama priimti priemonių, susijusių su Sprendimo Nr. 377/2013 įtraukimu į nacionalinę teisę.

30. Tiesa, Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, kad valstybės narės, priimdamos reglamentų įtraukimo į nacionalinę teisę priemones, pažeidžia Sąjungos teisę, nes taip užkertamas kelias SESV 288 straipsnio antroje pastraipoje numatyta tiesioginiam reglamentų taikymui, taigi kliudoma vienu metu vienodai juos taikyti visoje Sąjungoje¹⁸. Konkrečiau kalbant, valstybės narės negali priimti teisės aktų, kuriais nuo teisės subjektų nuslepia, kad teisės norma kyla iš Sąjungos teisės, kartu nuslepiant ir su tuo susijusias pasekmes¹⁹.

31. Remiantis Sprendimu Nr. 377/2013 nagrinėjamu atveju valstybėms narėms nurodoma netaikyti tam tikrų priemonių pagal Direktyvą 2003/87. Nors valstybės narės privalo vykdyti šį sprendimą, prireikus priimdamos tam tikrus administracinius aktus²⁰, jo taikymas nesiejamas su jo perkėlimu ar įtraukimu į nacionalinę teisę. Taigi Sprendime Nr. 377/2013 nėra jokios nuostatos, susijusios su jo perkėlimu, kuri turėtų atlikti valstybės narės²¹; šis sprendimas, kaip matyti iš jo 6 straipsnio, taikomas nuo priėmimo dienos. Todėl, mano manymu, šis sprendimas, kaip ir reglamentas, yra taikomas tiesiogiai²².

32. Vis dėlto net darant prielaidą, kad šios išvados 30 punkte nurodytas su reglamentais susijęs principas, taikytinas ir sprendimams, pagal šį principą visiškai nedraudžiama priimti įtraukimo į nacionalinę teisę priemonių. Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad, paisant tam tikrų sąlygų, reglamento nuostatos gali būti pakartotos tokiose priemonėse, pirmiausia siekiant šio reglamento įgyvendinimo nuostatų nuoseklumo vidaus teisėje ir siekiant padėti adresatams jas suprasti²³.

17 — Žr. 1985 m. spalio 3 d. Sprendimą *CBEM* (311/84, EU:C:1985:394, 9 ir 10 punktai) ir 2004 m. vasario 12 d. Sprendimą *Slob* (C-236/02, EU:C:2004:94, 29 punktas). Tiesa, Komisija gali prireikus remtis minėtais argumentais pagal SESV 258 straipsnį pareikšdama Jungtinei Karalystei ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo (žr. 1973 m. vasario 7 d. Sprendimą *Komisija / Italija* (39/72, EU:C:1973:13, 15 punktas) ir 1985 m. kovo 28 d. Sprendimą *Komisija / Italija* (272/83, EU:C:1985:147, 4 punktas)).

18 — Šiuo klausimu žr. 1973 m. vasario 7 d. Sprendimą *Komisija / Italija* (39/72, EU:C:1973:13, 16–18 punktai), 1973 m. spalio 10 d. Sprendimą *Variola* (34/73, EU:C:1973:101, 10 punktas) ir 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Al-Aqsa / Taryba ir Nyderlandai / Al-Aqsa* (C-539/10 P ir C-550/10 P, EU:C:2012:711, 85–87 punktai).

19 — Žr., be kita ko, 1973 m. spalio 10 d. Sprendimą *Variola* (34/73, EU:C:1973:101, 11 punktas) ir 2012 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Al-Aqsa / Taryba ir Nyderlandai / Al-Aqsa* (C-539/10 P ir C-550/10 P, EU:C:2012:711, 87 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

20 — Žr., be kita ko, Komisijos rekomendacijų 3.3.2 punktą (susijusį su leidimų panaikinimu) ir 3.3.3 punktą (susijusį su paskelbimu apie grąžintus leidimus). Iš teismo praktikos matyti (žr., be kita ko, 2015 m. gegužės 5 d. Sprendimą *Ispanija / Taryba* (C-147/13, EU:C:2015:299, 94 punktas ir jame nurodyta teismo praktika), kad draudimas priimti priemones, kuriomis reglamentas įtraukiamas į nacionalinę teisę, neturi įtakos valstybių narių teisei priimti „įstatymus ir kitus teisės aktus, administracines ir finansines priemones, reikalingas tam, kad [šio] reglamento nuostatos galėtų būti taikomos“.

21 — Šiuo klausimu nepritariu Jungtinės Karalystės pateiktam aiškinimui, pagal kurį Sprendimo Nr. 377/2013 4 straipsnyje daroma nuoroda į jo „įgyvendinimą“ reiškia, kad valstybės narės turi priimti šio sprendimo perkėlimo į nacionalinę teisę priemones. Tiksliau, šioje nuostatoje nurodyta, kad „Komisija parengia rekomendacijas, būtinas įgyvendinti [minėtą] sprendimą“. Mano nuomone, šiomis aplinkybėmis įgyvendinimo sąvoka paprasčiausiai reiškia, kad valstybės narės privalo taikyti Sprendimą Nr. 377/2013 paisydamos joms pagal jį tenkančių įpareigojimų. Tokį aiškinimą patvirtina Komisijos rekomendacijos, parengtos pagal šio sprendimo 4 straipsnį, kuriomis siekiama, kad kompetentingos valstybių narių institucijos nuosekliau „taikytų“ šį sprendimą (žr., be kita ko, Komisijos rekomendacijų 1 punktą).

22 — Dėl skirtumo tarp tiesioginio taikymo ir tiesioginio poveikio žr. J. A. Winter „Direct applicability and direct effect: two distinct and different concepts in Community law“, *CMLRev*, 2 t., 1972, p. 425–438. Mano nuomone, Sprendimo Nr. 377/2013 nuostatos yra ir tiesioginio poveikio, nes jomis valstybėms narėms aiškiai, tiksliai ir besąlygiškai nustatomi įpareigojimai, nenumatant jokios įgyvendinimo diskrecijos (žr. 1986 m. sausio 15 d. Sprendimą *Hurd* (44/84, EU:C:1986:2, 47 punktas)). Šias valstybėms narėms tenkančias pareigas atitinka teisės, kuriomis orlaivių naudotojai gali remtis nacionaliniuose teismuose.

23 — 1985 m. kovo 28 d. Sprendimas *Komisija / Italija* (272/83, EU:C:1985:147, 27 punktas). Taip pat žr. generalinės advokatės J. Kokott išvadą, pateiktą byloje *Skoma-Lux* (C-161/06, EU:C:2007:525, 55 punktas).

33. Ši byla, mano manymu, sietina su tokiu scenarijumi. Atsižvelgiant į Sprendimo Nr. 377/2013 ir Direktyvos 2003/87 ryšį valstybėms narėms turėtų būti leista priimti priemones, kuriomis šis sprendimas įtraukiamas į nacionalinę teisę siekiant, kad būtų gerai suprasta šios direktyvos reikšmė, ir paisant teisinio saugumo. Iš tikrųjų nesant tokių priemonių nacionalinės teisės aktai, kuriais perkeliama minėta direktyva, neatspindėtų moratoriumo, nustatyto Sprendimu Nr. 377/2013. Taigi orlaivių naudotojai galėtų būti suklaidinti dėl jiems pagal šiuos aktus tenkančių pareigų apimtį. Be to, kadangi tokios priemonės neatskiriama susijusios su minėtais aktais, jomis negali būti nuslėpta, kad jose nustatytos pareigos kyla iš Sąjungos teisės.

34. Nagrinėdamas pagrindinę bylą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visiškai pripažino pagrindinėje byloje nagrinėjamame nacionalinės teisės akte nustatytų taisyklių kilmę. Iš tikrųjų jis pagrįstai nusprendė, jog, kadangi šiuo aktu į nacionalinę teisę įtraukiamas Sprendimas Nr. 377/2013, šio akto galiojimas priklauso nuo šio sprendimo galiojimo, todėl ir kreipėsi į Teisingumo Teismą su šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą.

B – Dėl tariamo skirtingo požiūrio pobūdžio

35. Pagal Sprendimo Nr. 377/2013 1 straipsnį valstybės narės iš esmės įpareigojamos netaikyti sankcijų orlaivių naudotojams, jei šie nevykdo pagal Direktyvą 2003/87 jiems tenkančių pareigų stebėti 2010, 2011 ir 2012 metų emisiją ir apie ją pranešti, taip pat atsisakyti leidimų, atitinkančių 2012 m. emisiją²⁴, jei ši emisija buvo susijusi su skrydžiais iš EEE valstybių narių į Sąjungai nepriklausančias šalis ir iš Sąjungai nepriklausančių šalių į EEE valstybes nares, išskyrus būtent Šveicariją²⁵.

36. Skrydžių į Šveicariją ar iš jos neįtraukus į moratoriumą pagal šią nuostatą skirtingai vertinami oro eismo paslaugų maršrutai atsižvelgiant į skrydžių paskirties ir kilmės vietas. Kaip teigia Parlamentas, toks oro eismo paslaugų maršrutų atskyrimas tolygus skirtingam požiūriui į įvairias trečiąsias valstybes²⁶. Iš tikrųjų šie maršrutai apibrėžiami vien pagal šalis, į kurias ir iš kurių jie vykdomi. Taigi toks skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias valstybes lemia skirtingą požiūrį į įvairius orlaivių naudotojus, atsižvelgiant į jų vykdomus skrydžius, t. y. remiantis geografiniu kriterijumi, susijusiu su jų veikla.

37. Be to, nors minėtas moratoriumas taikomas neatsižvelgiant į orlaivių naudotojų pilietybę ar įsisteigimo vietą, Šveicarijoje įsisteigusių orlaivių naudotojams – kaip antai *Swiss* – skrydžių į Šveicariją ar iš jos neįtraukimas gali turėti didesnę neigiamą poveikį nei kitose trečiojoje valstybės įsisteigusiems orlaivių naudotojams, nes pirmųjų veikla labiau susijusi su šių skrydžių vykdymu.

38. Siekiant išsklaidyti galimas abejones šiuo klausimu, pažymėtina, kad bendrasis vienodo požiūrio principas atsižvelgiant į pilietybę ar įsisteigimo vietą²⁷, konkrečiai įtvirtintas SESV nuostatose, susijusiose su judėjimo laisvėmis, taikomas vien valstybių narių piliečiams ir Sąjungoje įsisteigusioms bendrovėms²⁸. Beje, EB-Šveicarijos susitarimo dėl oro transporto²⁹ 3 straipsnis, kuriame įtvirtintas nediskriminavimo dėl pilietybės taikant šį susitarimą principas, mano nuomone, draudžia tik

24 — Ši leidžianti nukrypti nuostata taikoma tik su sąlyga, jei orlaivio naudotojas, nemokamai gavęs leidimų 2012 m., grąžino tam tikrą jų skaičių, atitinkantį emisiją, susijusią su skrydžiais, kuriems taikoma minėta leidžianti nukrypti nuostata.

25 — Kroatijai įstojus į Sąjungą Šveicarija liko vienintelė trečioji šalis, kuriai taikoma ši išimtis (žr. šios išvados 15 punktą).

26 — Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad skirtingas požiūris į prekes, atsižvelgiant į jų kilmės vietą, reiškia skirtingą požiūrį į įvairias trečiąsias šalis (žr., be kita ko, 1976 m. sausio 22 d. Sprendimą *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8, 14 punktas), 1982 m. spalio 28 d. Sprendimą *Faust /Komisija* (52/81, EU:C:1982:369, 25 punktas) ir 1998 m. kovo 10 d. Sprendimą *Vokietija / Taryba* (C-122/95, EU:C:1998:94, 56 punktas)).

27 — Kaip Teisingumo Teismas pažymėjo 1986 m. sausio 28 d. Sprendime *Komisija / Prancūzija* (270/83, EU:C:1986:37, 18 punktas), bendrovės įsisteigimo vieta, leidžianti nustatyti bendrovės ryšį su valstybės narės teisės sistema, atlieka panašią funkciją kaip ir fizinio asmens pilietybė.

28 — Žr. SESV 49, 54, 56 ir 62 straipsnius.

29 — 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge pasirašytas Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl oro transporto, Bendrijos vardu patvirtintas 2002 m. balandžio 4 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2002/309/EB, Euratomas dėl Bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje susitarimo dėl septynių susitarimų sudarymo su Šveicarijos Konfederacija (OL L 114, 2002 4 30, p. 1).

Šveicarijoje ir Sąjungoje įsteigtų bendrovių diskriminaciją (o ne Šveicarijoje ir trečiojoje valstybėje įsteigtų bendrovių diskriminaciją). Neginčijama, kad Sprendimas Nr. 377/2013 nėra palankesnis Sąjungoje įsteigtiems orlaivių naudotojams, palyginti su įsisteigusiais Šveicarijoje. Iš tikrųjų jame nustatytas moratoriumas neapima nei skrydžių iš EEE valstybių narių į Šveicariją ar iš jos į tas valstybes nares, nei skrydžių EEE viduje. Be to, *Swiss* nesiremia netiesiogine diskriminacija dėl orlaivių naudotojų pilietybės ar įsisteigimo vietos.

39. Taigi siekiant atsakyti į pirmąjį klausimą, reikia išnagrinėti, ar Sprendimas Nr. 377/2013 galioja, atsižvelgiant į bendrąjį vienodo požiūrio principą, kuriuo apibrėžiami Sąjungos institucijų įgaliojimai ir bendrai reikalaujama, kad „panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos – vienodai, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas“³⁰.

C – Dėl „Sprendime *Balkan* nustatyto principo“ reikšmės (pirmasis klausimas)

1. Įžanginės pastabos

40. Tradiciškai valstybių ir tarptautinių organizacijų – kaip tarptautinės viešosios teisės subjektų – santykius reglamentuoja tarptautinė viešoji teisė. Joje, kaip per teismo posėdį pažymėjo Komisija, nenustatytas joks bendrasis vienodo požiūrio principas, pagal kurį kuris nors iš jos subjektų turėtų laikytis vienodo požiūrio į kitus jos subjektus³¹.

41. Sąjungos teisėje taip pat nenustatytas vienodo požiūrio į trečiąsias valstybes principas. Kaip Teisingumo Teismas konstatavo Sprendime *Balkan-Import-Export*, „Sutartyje nėra bendrojo principo, pagal kurį [Sąjunga] išorės santykių srityje turėtų laikytis visais atžvilgiais vienodo požiūrio į trečiąsias šalis“³².

42. Sprendime *Faust / Komisija* Teisingumo Teismas patikslino šio teiginio reikšmę ūkio subjektams, pažymėdamas, kad, „jei skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis neprieštarauja [Sąjungos] teisei, negalima laikyti šiai teisei prieštaraujančiu ir skirtingo požiūrio į įvairius [Sąjungos] ūkio subjektus, nes tai būtų tik skirtingo požiūrio į trečiąsias šalis, su kuriomis šie ūkio subjektai yra užmezgę prekybos santykius, savaiminė pasekmė“³³. Tokia išvada, mano manymu, juo labiau taikytina ir skirtingam požiūriui į įvairius ne Sąjungoje įsisteigusius ūkio subjektus (arba į Sąjungos ūkio subjektus ir ne Sąjungoje įsisteigusius ūkio subjektus).

43. Sprendime *Balkan-Import-Export*³⁴ Teisingumo Teismo nustatytas principas ir su juo tiesiogiai susijęs principas, įtvirtintas Sprendime *Faust / Komisija*³⁵, kartu sudaro tai, ką toliau vadinsiu „Sprendime *Balkan* nustatytu principu“.

30 — 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Arcelor Atlantique et Lorraine ir kt.* (C-127/07, EU:C:2008:728, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31 — Pirmiausia pagal tarptautinių sutarčių teisę galima nustatyti privilegijuotus tarptautinės viešosios teisės subjektų tarpusavio santykius. Tai neturi įtakos jų teisei įsipareigoti pagal sutartį laikytis vienodo požiūrio principo. Tą iliustruoja sąlyga dėl palankiausio režimo statuso, nustatyta 1994 m. balandžio 15 d. Marakeše sudarytos sutarties, įsteigiančios Pasaulio prekybos organizaciją (PPO) ir patvirtintos 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80), 1A priede išdėstyto 1994 m. Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT) 1 straipsnio 1 dalyje.

32 — 1976 m. sausio 22 d. Sprendimas *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8, 14 punktas).

33 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369, 25 punktas). Teoriniu požiūriu ši išvada, mano manymu, išplaukia iš to, kad, esant tokioms aplinkybėms, ūkio subjektų padėtis dėl to, kad jie susiję su įvairiomis trečiosiomis šalimis, į kurias Sąjungos požiūris yra skirtingas, nėra panaši. Bet kuriuo atveju skirtingą požiūrį į šiuos ūkio subjektus galima pateisinti aplinkybe, kad jį automatiškai lemia skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis, su kuriomis jie užmezgę ryšius, taigi darytina tokia pati išvada. Šiuo klausimu žr. generalinio advokato sero Gordon Slynne išvadą, pateiktą byloje *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:205, p. 3773).

34 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

35 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

44. Nagrinėjamu atveju orlaivių naudotojai, vykdantys skrydžius iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes, atsiduria nepalankesnėje padėtyje, nes jiems, kitaip nei orlaivių naudotojams, vykdantiems skrydžius iš EEE valstybių narių į kitas trečiąsias valstybes ir iš kitų trečiųjų valstybių į EEE valstybes nares, netaikomas Sprendime Nr. 377/2013 nustatytas moratoriumas. Neginčijama, kad ši nepalankesnė padėtis – tai skirtingo požiūrio, kurio Sąjunga laikosi, viena vertus, į Šveicariją ir, kita vertus, į šias kitas trečiąsias valstybes, oro eismo paslaugų maršrutų į šias šalis ir iš jų atskyrimo forma, „savaiminė pasekmė“.

45. Tačiau *Swiss* ginčija šio skirtingo požiūrio į Šveicariją ir į kitas trečiąsias valstybes, taigi ir į orlaivių naudotojus, atsižvelgiant į jų vykdomus skrydžius, teisėtumą.

2. *Swiss* argumentai, susiję su galimu Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymo srities apribojimu

46. *Swiss* argumentai grindžiami indukcinio samprotavimu remiantis sprendimų *Balkan-Import-Export*³⁶, *Faust / Komisija*³⁷ ir *Vokietija / Taryba*³⁸ analize.

47. Kiekvienas sprendimas susijęs su Bendrijos priemonių, kuriomis tam tikrų trečiųjų šalių kilmės prekių importui sudaromos didesnės kliūtys nei kitų trečiųjų šalių kilmės prekių importui, galiojimu, atsižvelgiant į bendrąjį vienodo požiūrio principą.

48. Konkrečiau kalbant, Sprendime *Balkan-Import-Export*³⁹ nagrinėta kompensuojamųjų mokesčių už sūrių iš Bulgarijos importą rinkimo, nors sūrių importui, be kita ko, iš Šveicarijos tokie mokesčiai nebuvo taikomi, atitiktis minėtam principui.

49. Sprendimas *Faust / Komisija*⁴⁰ susijęs su reglamentų, pagal kuriuos sustabdomas konservuotų grybų importo iš visų trečiųjų šalių (tarp jų – iš Taivano), išskyrus trečiąsias šalis, kurios išipareigojo pačios apriboti importą (t. y. Kinija ir Pietų Korėja), licencijų išdavimas, teisėtumu⁴¹.

50. Sprendime *Vokietija / Taryba*⁴² Teisingumo Teismas įvertino Tarybos sprendimo, kuriuo patvirtintas bendrasis susitarimas, nustatantis tarifines bananų importo iš trečiųjų šalių kvotas (toliau – bendrasis susitarimas dėl bananų), lėmusio skirtingą požiūrį į skirtingų kategorijų bananų importuotojus, atsižvelgiant į bananų kilmę, galiojimą⁴³.

51. *Swiss* teigia, pirma, kad kiekviename iš šių sprendimų Teisingumo Teismas pateikė skirtingus argumentus. Sprendimuose *Faust / Komisija*⁴⁴ ir *Vokietija / Taryba*⁴⁵ jis nusprendė, kad vienodo požiūrio principas netaikytinas. O Sprendime *Balkan-Import-Export*⁴⁶ Teisingumo Teismas taikė šį principą ir padarė išvadą, kad jis nepažeistas, nes skirtingas požiūris objektyviai pagrįstas.

36 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

37 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

38 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

39 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

40 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

41 — Teisingumo Teismas prieš tai išnagrinėjo analogišką klausimą 1982 m. liepos 15 d. Sprendime *Edeka Zentrale* (245/81, EU:C:1982:277).

42 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

43 — Be to, 1998 m. kovo 10 d. Sprendime *T. Port* (C-364/95 ir C-365/95, EU:C:1998:95) Teisingumo Teismas nusprendė dėl minėto bendrojo susitarimo įgyvendinimo reglamento, kuriame numatytas toks skirtingas požiūris, galiojimo.

44 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

45 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

46 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

52. *Swiss* pažymi, kad Teisingumo Teismas su skirtingo požiūrio į įvairias trečiąsias valstybes pateisinimu susijusius argumentus pateikė tik Sprendime *Balkan-Import-Export*⁴⁷. Iš tikrųjų konstatavęs, kad nėra jokio bendrojo Sąjungos teisės principo, pagal kurį būtų privaloma laikytis vienodo požiūrio į trečiąsias šalis, Teisingumo Teismas nurodė priežastis, dėl kurių pateisinamas skirtingas požiūris į atitinkamas prekes, atsižvelgiant į jų kilmės vietą⁴⁸. O sprendimuose *Faust / Komisija*⁴⁹ ir *Vokietija / Taryba*⁵⁰ Teisingumo Teismas tik apsiribojo išvada, kad nesant tokios pareigos vienodo požiūrio principas nėra pažeistas, jei skirtingas požiūris į įvairius ūkio subjektus yra savaime skirtingo požiūrio į įvairias trečiąsias šalis pasekmė⁵¹.

53. Antra, *Swiss* bando paaiškinti šį tariamą skirtingą motyvavimą tuo, kad byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Balkan-Import-Export*⁵², nebuvo išorės veiksmų, kaip antai tarptautinio susitarimo, pagrindžiančio aptariamą skirtingą požiūrį. O Bendrijos priemonėmis, nagrinėjamos Sprendime *Faust / Komisija*⁵³, nustatytą skirtingą požiūrį lėmė Bendrijos ir Kinijos prekybos susitarimas ir šių dviejų subjektų derybos, – vykdytos apsieičiant konkrečiais neoficialiais dokumentais (teleksu) –, susijusios su Kinijos išipareigojimu pačiai apriboti atitinkamų prekių importą. Skirtingą požiūrį, aptariamą Sprendime *Vokietija / Taryba*⁵⁴, taip pat lėmė tarptautinis susitarimas, t. y. bendrasis susitarimas dėl bananų.

54. Trečia, *Swiss* iš to daro išvadą, kad Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymas siejamas su sąlyga, atspindinčia šį faktinį atskyrimą. *Swiss* teigimu, šis principas taikytinas tik tuo atveju, „jei [Sąjunga] įgyvendina su išorės veiksmis susijusius savo įgaliojimus (pavyzdžiui, sudarydama sutartis, kaip įprasta bendros prekybos politikos srityje)“. Iš esmės minėtas principas apima tik scenarijus, pagal kuriuos skirtingas įvairių trečiųjų šalių vertinimas siejasi su „išorės veiksmų“ tąsa, o šių veiksmų požymiai yra tokie:

- Atsižvelgiant į materialinį aspektą, tokie veiksmai, nebūtinai reiškiantys tarptautinį susitarimą, turi būti susiję su Sąjungos įgaliojimų vykdymu „išorės veiksmų“ srityje, o ne su Sąjungos vidaus politika, apimančia ir išorės aspektus.
- Be to, atsižvelgiant į formalų aspektą, išorės veiksmai turi egzistuoti prieš priimant Sąjungos aktą pagal teisėkūros procedūrą, kuriame įtvirtinamas skirtingas požiūris į trečiąsias šalis⁵⁵, ir turi būti „konkretaus“ ir „viešo“ pobūdžio. Per teismo posėdį *Swiss* šį reikalavimą pateisino būtinybe užtikrinti tokio skirtingo požiūrio viešumą ir demokratinę kontrolę.

47 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

48 — 1976 m. sausio 22 d. Sprendimas *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8, 14 ir 15 punktai). Taigi tai, kad Šveicarijos kilmės sūriams nebuvo taikomi mokesčiai, lėmė aplinkybė, jog jų importas kėlė mažesnę grėsmę sutrikdyti prekybą žemės ūkio produktais nei su Bulgarijos kilmės sūrių importu susijusi grėsmė.

49 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

50 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

51 — 1982 m. spalio 28 d. Sprendimas *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:369, 25 punktas) ir 1998 m. kovo 10 d. Sprendimas *Vokietija / Taryba* (C-122/95, EU:C:1998:94, 56 ir 57 punktai). Tokio paties požiūrio Teisingumo Teismas laikėsi ir 1982 m. liepos 15 d. Sprendime *Edeka Zentrale* (245/81, EU:C:1982:277, 19 ir 20 punktai), ir 1998 m. kovo 10 d. Sprendime *T. Port* (C-364/95 ir C-365/95, EU:C:1998:95, 76 ir 77 punktai).

52 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

53 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

54 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

55 — Tai taikytina net ir tuo atveju, jei pats šis aktas patenka į Sąjungos įgaliojimų, susijusių su išorės veiksmis, taikymo sritį. Iš tikrųjų, *Swiss* teigimu, Sprendime *Balkan* nustatyto principo nebūtų buvę galima taikyti 1982 m. spalio 28 d. Sprendime *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:369), jei skirtingas požiūris, viena vertus, į Taivaną ir, kita vertus, į Kiniją ir Pietų Korėją (ir į ūkio subjektus, importuojančius šių šalių kilmės prekes) – beje, kilęs iš bendros prekybos politikos srities reglamentų, t. y. iš Sąjungos išorės veiksmų, kaip tai suprantama pagal ESS 21 straipsnio 3 dalį, – nebūtų buvęs pagrįstas šios išvados 53 punkte minėtais „konkrečiais išorės aktais“.

55. *Swiss* teigimu, šiuo atveju sąlyga neįvykdyta. Todėl skirtingam skrydžių, viena vertus, iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares ir, kita vertus, iš EEE valstybių narių į kitas trečiąsias valstybes ir iš kitų trečiųjų valstybių į EEE valstybes nares vertinimui turi būti taikomas bendrasis vienodo požiūrio principas. Nesant objektyvaus pateisinimo – o jo šiuo atveju nėra – toks požiūris prilygsta diskriminacijai.

56. Dėl pirmiau nurodytų priežasčių, manau, tokia sąlyga nei dėl materialinio, nei dėl formalaus aspekto negali būti kildinama iš minėtos teismo praktikos.

3. Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymo nesiejimas su „išorės veiksmais“ buvimu, kaip tai suprantama pagal *Swiss* išdėstytą materialinį aspektą

57. Kadangi *Swiss* teiginyje vartojama sąvoka „išorės veiksmai“ susijusi vien su aktais, priimtais Sąjungai vykdant įgaliojimus, turimus išorės veiksmai srityje, kaip tai suprantama pagal ESS 21 straipsnio 3 dalį⁵⁶, jame prieštaraujama sąvokoms, kurias Teisingumo Teismas vartojo įtvirtindamas Sprendime *Balkan* nustatytą principą. Iš tikrųjų tai, kaip Teisingumo Teismas suformulavo šį principą, reiškia, kad Sąjunga „išorės santykių srityje“ neprivalo laikytis vienodo požiūrio į įvairias trečiąsias valstybes⁵⁷.

58. Kaip teigia Jungtinės Karalystės vyriausybė, sąvoka „išorės santykiai“ susijusi ne vien su Sąjungos išorės veiksmams tose srityse, kurios nurodytos ESS V antraštinėje dalyje⁵⁸ ir SESV penktojoje dalyje⁵⁹, kaip tai suprantama pagal ESS 21 straipsnio 3 dalį. Ši sąvoka apima ir kitus įvairių Sąjungos politikos rūšių išorės aspektus⁶⁰, o šios politikos rūšys pagal šią nuostatą susijusios su tokiais pačiais principais ir tikslais, kaip ir tie, kurie nustatyti dėl Sąjungos išorės veiksmai.

59. Kitų Sąjungos politikos rūšių išorės aspektai apima Sąjungos įgaliojimų, turimų pagal SESV 192 straipsnio 1 dalį, vykdymą siekiant „remti tarptautinio lygio priemones, skirtas regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti, visų pirma kovai su klimato kaita“, kaip numatyta SESV 191 straipsnio 1 dalies ketvirtoje įtraukoje.

60. Nagrinėjamu atveju SESV 192 straipsnio 1 dalis sudaro Sprendimo Nr. 377/2013 teisinį pagrindą. Šiuo sprendimu nustatytu moratoriumu iš esmės buvo siekiama sudaryti sąlygas per ICAO susitarti dėl bendro požiūrio į emisijos, susijusias su oro transportu, sumažinimą⁶¹. Vis dėlto teisės aktų leidėjas nusprendė, kad į šį moratoriumą neturi būti įtraukti skrydžiai iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares, siekiant išvengti konkurencijos iškraipymo ir neigiamo poveikio ES ATLPS (kuria, primintina, prisidedama prie Sąjungai ir jos valstybėms narėms pagal Kioto protokolą tenkančių įsipareigojimų vykdymo) aplinkosauginiam naudingumui⁶². Taigi, kaip pabrėžė Parlamentas, Sprendime Nr. 377/2013 atsispindi Sąjungos pozicija, susijusi su jos išorės santykiais aplinkos apsaugos teisės ir klimato srityje.

56 — *Swiss* konkrečiai nenurodė, kaip supranta sąvoką „išorės veiksmai“. Ji priešina šią sąvoką Sąjungos vidaus politikos išorės aspektams, taigi, atrodo, turi mintyje išorės veiksmus, kaip tai suprantama pagal SESV 21 straipsnio 3 dalį.

57 — 1976 m. sausio 22 d. Sprendimas *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8, 14 punktas), 1982 m. spalio 28 d. Sprendimas *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:369, 25 punktas), 1982 m. liepos 15 d. Sprendimas *Edeka Zentrale* (245/81, EU:C:1982:277, 19 punktas), 1998 m. kovo 10 d. Sprendimas *Vokietija / Taryba* (C-122/95, EU:C:1998:94, 56 punktas) ir 1998 m. kovo 10 d. Sprendimas *T. Port* (C-364/95 ir C-365/95, EU:C:1998:95, 76 punktas). Taip pat žr. 1986 m. birželio 24 d. Sprendimą *Malt* (236/84, EU:C:1986:254, 21 punktas).

58 — Tai yra įvairios bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) sritys.

59 — Tai yra bendra prekybos politika, bendradarbiavimas ir humanitarinė pagalba, ribojamosios priemonės, tarptautiniai susitarimai ir Sąjungos santykiai su tarptautinėmis organizacijomis ir Sąjungos delegacijomis.

60 — Toks aiškinimas išplaukia iš paties Sprendimo *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8). Iš tikrųjų šiame sprendime nagrinėtas Bendrijos bendros žemės ūkio politikos, kuri laikoma Sąjungos vidaus politika, srities reglamentų galiojimo klausimas. Taigi Teisingumo Teismo vartojama sąvoka „išorės santykiai“ buvo susijusi su šios vidaus politikos išorės aspektais.

61 — Sprendimo Nr. 377/2013 5 ir 6 konstatuojamosios dalys.

62 — Sprendimo Nr. 377/2013 9 konstatuojamoji dalis.

61. Todėl, mano nuomone, Sprendime *Balkan* nustatytas principas neapima skirtingo požiūrio į įvairias trečiąsias šalis, kurį lemia Sąjungos įgaliojimų, turimų išorės veiksmų srityje, kaip tai suprantama pagal SESV 21 straipsnio 3 dalį, vykdymas.

4. Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymo nesiejimas su „išorės veiksmų“ buvimu, kaip tai suprantama pagal *Swiss* išdėstytą formalų aspektą

62. *Swiss* teigimu, Sprendime *Balkan* nustatytas principas neapima skirtingo požiūrio į įvairias trečiąsias šalis, kurį lemia tik pats jį nustatantis aktas. Šis principas taikomas tik skirtingam požiūriui, grindžiamam konkrečiais ir viešais išorės veiksmais, atliktais prieš priimant pagal teisėkūros procedūrą Sąjungos aktą, kuriame šis požiūris įtvirtinamas⁶³.

63. Pirma, pažymėtina, kad laikantis tokios pozicijos Sprendime *Balkan* nustatytas principas netektų veiksmingumo. Iš tikrųjų jį grindžiama reikalavimu, kad, remiantis tokiais veiksmais, būtų pateisintas skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis, o tai reikštų, kad pastarasis patenka į vienodo požiūrio principo taikymo sritį. O pagal Sprendime *Balkan* nustatytą principą vienodo požiūrio principas Sąjungos santykiams su įvairiomis trečiosiomis šalimis kaip tik netaikomas.

64. Kaip minėta šios išvados 40 punkte, toks netaikymas atitinka tarptautinę viešąją teisę. Iš tikrųjų apskritai viešosios tarptautinės teisės subjektų tarpusavio santykiams ir konkrečiai Sąjungos išorės santykiams būdinga tai, kad jie yra labai diskrecinio pobūdžio. Mano manymu, būtent į tai atsižvelgdamas generalinis advokatas seras Gordon Slynns savo išvadoje, pateiktoje byloje *Faust / Komisija*, pažymėjo, kad „net jei susitarimo nebuvimą lemia savavališka Komisijos diskriminacija, importuotojai nėra neteisėtai diskriminuojami, nes Komisija nėra teisiskai įpareigota laikytis vienodo požiūrio į trečiąsias šalis“⁶⁴.

65. Taigi, priešingai, nei teigia *Swiss*, Sprendime *Balkan* nustatytas principas nereiškia bendrojo vienodo požiūrio principo „išimties“. Pastarojo principo Sąjunga, palaikydama išorės santykius su trečiosiomis šalimis, paprastai netaiko, antraip juos palaikyti taptų daug sunkiau ar net neįmanoma⁶⁵. Sąjungos išorės santykiai faktiškai pagrįsti politinio ir diplomatinio pobūdžio sprendimais, susijusiais su labai įvairiais veiksniais, ir juos priimdamas teisės aktų leidėjas turi turėti didelę diskreciją⁶⁶. Be to, tarptautinėje viešojoje teisėje nesant bendrojo vienodo požiūrio į įvairias trečiąsias šalis principo Sąjunga vienašališkai apribotų savo veiksmų laisvę, susijusią su išorės santykiais, jei pati nustatytų sau tokį principą.

66. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, kaip ir Parlamentas, esu linkęs manyti, kad tik siekdamas išsamumo ir dar labiau pagrįsti savo išvadą, kad atitinkamais reglamentais nepažeidžiamas vienodo požiūrio principas, Teisingumo Teismas Sprendime *Balkan-Import-Export*⁶⁷ nagrinėjo, ar skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis, kurį lemia šie reglamentai, yra objektyviai pagrįstas.

63 — Kaip antai pagrindinėje byloje nagrinėjamas Sprendimas Nr. 377/2013, reglamentai, kuriais nustatyti kompensuojamieji mokesčiai, nagrinėti 1976 m. sausio 22 d. Sprendime *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8), reglamentai, kuriais nustatyti tam tikri prekių importo apribojimai, nagrinėti 1982 m. spalio 28 d. Sprendime *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:369) ir 1982 m. liepos 15 d. Sprendime *Edeka Zentrale* (245/81, EU:C:1982:277), sprendimas, kuriuo patvirtintas bendrasis susitarimas dėl bananų, nagrinėtas 1998 m. kovo 10 d. Sprendime *Vokietija / Taryba* (C-122/95, EU:C:1998:94), ar sprendimas dėl šio susitarimo įgyvendinimo, nagrinėtas 1998 m. kovo 10 d. Sprendime *T. Port* (C-364/95 ir C-365/95, EU:C:1998:95).

64 — Generalinio advokato sero Gordon Slynns išvada, pateikta byloje *Faust / Komisija* (52/81, EU:C:1982:205, p. 3779).

65 — Šiuo klausimu generalinis advokatas M.B. Elmer teisingai pažymėjo savo išvadoje, pateiktoje byloje *Vokietija / Taryba* (C-122/95, EU:C:1997:309, 61 punktas): „Taigi Bendrijos teisė neapsaugo ūkio subjektų nuo galimų neigiamų pasekmių, susijusių su Bendrijos ir trečiųjų valstybių politiniais santykiais, kurias, beje, gali būti sunku atskirti nuo kitos komercinės rizikos. Be to, pritarimas priešingam teiginiui lemtų tai, kad Bendrijai taptų labai sunku priimti prekybos politikos priemones“.

66 — Apskritai pagal nusistovėjusią teismo praktiką, jei Sąjungos valdžios institucija turi atlikti sudėtingus ekonominio pobūdžio vertinimus, ji turi didelę diskreciją ir naudojimuisi ja taikoma ribota teisminė kontrolė. Žr., be kita ko, 1976 m. sausio 22 d. Sprendimą *Balkan-Import-Export* (55/75, EU:C:1976:8, 8 punktas) ir 2016 m. balandžio 7 d. Sprendimą *ArcelorMittal Tubular Products Ostrava ir kt. / Taryba ir Taryba / Hubei Xinyegang Steel* (C-186/14 P ir C-193/14 P, EU:C:2016:209, 34 punktas).

67 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

67. Be to, *Swiss* pateikiamas aiškinimas leidžia manyti, nors ir paradoksalu, kad Teisingumo Teismas Sprendime *Balkan* nustatyto principo netaikė Sprendime *Balkan-Import-Export*⁶⁸. Bet, mano nuomone, būtų sunku pripažinti, kad Teisingumo Teismas 14 punkte pirmą kartą nustatė šį principą, o 15 punkte jau atsisakė jį taikyti. Jei toks buvo Teisingumo Teismo ketinimas, jis, mano manymu, bent būtų aiškiai patvirtinęs, kad aptariamas atvejis nepatenka į minėto principo taikymo sritį, ir nurodęs to priežastis.

68. Antra, *aplinkybės*, susiklosčiusios bylose, kuriose priimti sprendimai *Faust / Komisija*⁶⁹ ir *Vokietija / Taryba*⁷⁰, mano nuomone, negali būti pripažintos Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymo sąlyga.

69. Šiuo atžvilgiu Parlamentas teisingai pažymi, kad Sprendime *Faust / Komisija*⁷¹, vien remiantis tuo, kad egzistavo Bendrijos ir Kinijos prekybos susitarimas, nebuvo galima tiesiogiai paaikškinti prekių iš Kinijos importui taikomo lengvatinio režimo. Pastarasis buvo nustatytas dėl to, kad Kinija, kitaip nei Taivanas, vienašališkai išpareigojo apriboti savo importą. Taigi minėtas susitarimas buvo tik viena iš bendro konteksto, kuriame buvo plėtojami Bendrijos ir Kinijos prekybos santykiai, aplinkybių⁷². Bet kuriuo atveju nebuvo kalbama apie tokį Bendrijos ir Pietų Korėjos susitarimą, tačiau Teisingumo Teismas taip pat pripažino teisėtu skirtingą požiūrį į Taivaną ir Pietų Korėją.

70. Dėl pranešimų teleksu, kuriais keitėsi Bendrija ir Kinija, tardamosi dėl pastarosios priimamo išpareigojimo apriboti importą, reikia pažymėti, kad tai buvo vienašaliai ir veikiausiai konfidencialūs aktai. *Swiss* savo teiginį grindžia būtinybe vykdyti, pirmiausia Parlamentui, viešąją priežastį, pateisinančią skirtingą požiūrį į įvairias trečiąsias valstybes, kontrolę. Be to, mano manymu, sunku pagrįsti teiginį, kad tokią kontrolę privalo vykdyti Parlamentas, nes jis yra tik viena iš Sprendimą Nr. 377/2013 priėmusių institucijų.

71. Šios aplinkybės, mano nuomone, tik patvirtina, kad skirtingas požiūris į minėtas trečiąsias šalis buvo aiškiai susijęs su tarptautiniu kontekstu. Be to, taip buvo ir kalbant apie skirtingą požiūrį, nagrinėtą Sprendime *Balkan-Import-Export*⁷³. Tas pats pasakytina ir apie skirtingą požiūrį į trečiąsias šalis, įtvirtintą Sprendime Nr. 377/2013⁷⁴. Apskritai požiūris į įvairias trečiąsias šalis, mano manymu, iš esmės visada susijęs su tarptautiniu kontekstu.

72. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, jog Sprendime *Balkan* nustatyto principo taikymas nepriklauso nuo to, ar egzistuoja konkretūs ir vieši Sąjungos išorės veiksmai, kuriais šis skirtingas požiūris pagrindžiamas, prieš priimant pagal teisėkūros procedūrą Sąjungos aktą, kuriame įtvirtinamas skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis.

68 — 1976 m. sausio 22 d. sprendimas (55/75, EU:C:1976:8).

69 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

70 — 1998 m. kovo 10 d. sprendimas (C-122/95, EU:C:1998:94).

71 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369).

72 — Šiuo Bendrijos ir Kinijos susitarimu buvo siekiama „sudaryti sąlygas darniai plėtoti tarpusavio prekybą“ (žr. 1982 m. spalio 28 d. Sprendimą *Faust / Komisija*, 52/81, EU:C:1982:369, p. 3755).

73 — Pirmiausia palankesnio požiūrio į Šveicarijos kilmės sūrių importą laikymąsi lėmė Šveicarijos ir Bendrijos komercinio pobūdžio ginčas, susijęs su GATT taikymu (žr. 1976 m. sausio 22 d. sprendimo, 55/75, EU:C:1976:8, 25 punktą).

74 — Žr. šios išvados 60 punktą. Be to, 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge pasirašytas Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl oro transporto, Bendrijos vardu patvirtintas 2002 m. balandžio 4 d. Tarybos ir Komisijos sprendimu 2002/309/EB, Euratomas dėl Bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje susitarimo dėl septynių susitarimų sudarymo su Šveicarijos Konfederacija (OL L 114, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 41 t., p. 89, klaidų ištaisymas OL L 210, 2015 8 7, p. 38), patvirtina ypatingus santykius, jų palaikomus Sprendimo Nr. 377/2013 taikymo srityje. Pirmiausia iš šio susitarimo I priedo 1 straipsnio 2 dalies matyti, kad didelė dalis Sąjungos *acquis*, susijusi su oro transportu, taikoma Šveicarijai. Be to, šio sprendimo priėmimo metu Sąjunga ir Šveicarija vedė derybas, kuriomis buvo siekiama susieti ES ATLPs ir Šveicarijos ATLPs aviacijos sektoriuje.

5. Išvada dėl Sprendimo Nr. 377/2013 galiojimo

73. Iš pirmiau pateiktų argumentų matyti, kad Sprendimo *Balkan* nustatytas principas negali būti taikomas tik tais atvejais, kai Sąjungos aktu, priimtu pagal teisėkūros procedūrą, kuriuo patvirtinamas skirtingas požiūris į įvairias trečiąsias šalis, tęsimi Sąjungos išorės veiksmai, kuriems būdingi šios išvados 54 punkte nurodyti požymiai.

74. Todėl šis principas taikytinas šioje byloje. Taigi Sąjunga neprivalo laikytis vienodo požiūrio, viena vertus, į skrydžius iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares ir, kita vertus, į skrydžius iš EEE valstybių narių į kitas trečiąsias šalis ir iš kitų trečiųjų šalių į EEE valstybes nares, o skirtingas požiūris į šiuos oro eismo paslaugų maršrutus prilygsta skirtingam požiūriui į įvairias trečiąsias valstybes⁷⁵. Sąjunga taip pat neprivalo laikytis vienodo požiūrio į šių dviejų rūšių skrydžius vykdančius ūkio subjektus. Iš tikrųjų skirtingas požiūris į ūkio subjektus, atsižvelgiant į jų vykdomų skrydžių paskirties ir kilmės vietas, yra skirtingo požiūrio į oro eismo paslaugų maršrutus savaiminė pasekmė, kaip tai suprantama pagal Sprendimą *Faust / Komisija*⁷⁶.

75. Be to, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, Parlamentas, Taryba ir Komisija pateikė svarių argumentų, kuriais, jei Teisingumo Teismas to pareikalautų, pagrindžiamas šis skirtingas požiūris. Šiuos argumentus iš esmės sudaro svarstymai (kaip antai išdėstyti šios išvados 60 punkte), susiję su tarptautiniu kontekstu, kuriam esant priimtas Sprendimas Nr. 377/2013. Mano manymu, nebūtina išsamiau nagrinėti šių argumentų. Iš tikrųjų, kadangi bendrasis vienodo požiūrio principas tokiam skirtingam požiūriui netaikomas, šio požiūrio pagrįsti nereikia.

76. Dėl tų pačių priežasčių neturi reikšmės teiginys, kad Reglamentu (ES) Nr. 421/2014 teisės aktų leidėjas laikotarpiui nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d. pratęsė moratoriumą dėl ES ATLPS taikymo visiems skrydžiams į visas EEE nepriklausančias šalis ir iš jų, įskaitant Šveicariją⁷⁷. Šis teiginys galbūt būtų reikšmingas tik tuo atveju, jei reikėtų pagrįsti skirtingą vertinimą, kurį lemia Sprendimas Nr. 377/2013. Kaip minėjau, mano nuomone, jo pagrįsti nereikia. Bet kuriuo atveju manau, kad teisės aktų leidėjas gali iš naujo apibrėžti Sąjungos politiką užsienio santykių srityje, atsižvelgdamas, be kita ko, į tarptautinio konteksto, su kuriuo jie susiję, pokyčius⁷⁸.

77. Remiantis šiais argumentais darytina išvada, kad Sprendimo Nr. 377/2013 1 straipsniu, kuriame įtvirtinta leidžianti nukrypti nuostata netaikoma skrydžiams iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į EEE valstybes nares, bendrasis vienodo požiūrio principas nepažeidžiamas.

D – Dėl antrojo klausimo

78. Manau, kadangi atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą yra neigiamas, į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

75 — Žr. šios išvados 36 punktą.

76 — 1982 m. spalio 28 d. sprendimas (52/81, EU:C:1982:369, 25 punktas).

77 — 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje, siekiant iki 2020 m. įgyvendinti tarptautinį susitarimą, kuriuo tarptautinės aviacijos išmetamiesiems teršalams nustatoma viena pasaulinė rinkos priemonė (OL L 129, 2014, p. 1, klaidų ištaisymas OL L 140, 2014 5 14, p. 177), 1 straipsnio 1 punktas.

78 — Parlamentas šiuo klausimu pažymėjo, kad derybos dėl ES ATLPS ir Šveicarijos ATLPS susiejimo buvo sustabdytos, 2014 m. vasario mėn. referendume nubalsavus grąžinti imigracijos kvotas, o 2015 m. kovo mėn. atnaujintos. Be to, buvo pradėtos derybos siekiant susieti ES ATLPS ir Australijos ATLPS. Taip pat pažymėtina, kad ICAO rengtos derybos, susijusios su pasaulinės ATLPS sukūrimu, nevyko taip sparčiai, kaip tikėtasi.

V – Išvada

79. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas) (civilinių bylų skyrius) Jungtinė Karalystė) pateiktą pirmąjį klausimą atsakyti taip:

2013 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 377/2013/ES, kuriuo laikinai nukrypstama nuo Direktyvos 2003/87/EB, nustatančios šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos [apyvartinių taršos] leidimų [prekybos] sistemą Bendrijoje, 1 straipsniu, kuriame įtvirtinta leidžianti nukrypti nuostata netaikoma skrydžiams iš EEE valstybių narių į Šveicariją ir iš Šveicarijos į Europos ekonominės erdvės (EEE) valstybes nares, vienodo požiūrio principas nepažeidžiamas.